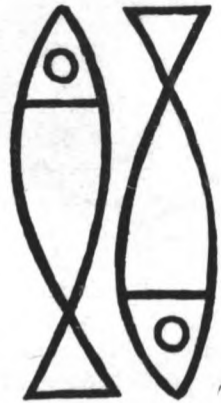

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

De enge man in de enge kluis

De profeet Jona

III

Het zag er op dat ogenblik treurig met Jona uit.

God had berouw gehad van het kwaad, dat Hij gesproken had Nineve te zullen doen, en het niet gedaan'). Zo bracht zijn barmhartigheid de schijn der onrechtvaardigheid over Hem; dat dacht Jona ten minste. Onze profeet kan Gods woorden en Gods werken niet rijmen; maar hij had ook niet bij het kruis gestaan, om te zien, hoe God de straf, van welke Hij zondaren verschoont, op zijn Zoon legt, ons ten bewijze, dat Hij niet ophoudt rechtvaardig te wezen, waar Hij begint barmhartig te zijn²⁾. Verrast heeft het hem niet; hoe ware dit trouwens mogelijk? Als een heidens koning, heer over een stad, wier zonde ten hemel rijst, Gods dreigementen ten spijt, en ondanks de aanklachten van het geweten, geheel uit eigen beweging, op de barmhartigheid Gods hoopt, zal zij dan zijn dienaar verrassen? Wel heeft het hem meer dan droevig gemaakt. God is al te zwak en goed geweest, zegt hij, en van zulk een meester langer knecht te wezen, die het belang van zijn eigen huis aan de vreemde offert, is al te veel voor iemand als hij, die voor dat huis in ijver blaakt, en die de belangen ervan wel zo goed kent als de meester zelf.

Jona kan het in de stad niet langer uithouden; daar zit hij onder een verdek, even buiten de stad en men kon zien dat hij zich met het oog op de hitte, zijn verblijf zo gemakkelijk mogelijk heeft ingericht. God is goed en blijft goed, ook voor Jona, en maakt het hem nog dragelijker; trouwens was een weinig hulp niet overbodig, want onze profeet was op het punt om van droefheid te bezwijken, en werd slechts staande gehouden door een flauwe hoop, dat de stad nog vergaan zou. 't Was immers mogelijk dat de ijver der bekeerlingen verflauwde en het oude leven weer aangevangen werd; een heiden is in Jona's schatting niet spoedig echt bekeerd! God geeft hem een wonderboom boven zijn hoofd, trouwens was hij te warm van binnen om veel warmte van buiten te kunnen dragen, en daarbij had hij evengoed afleiding als schaduw nodig. De profeet vleit zich recht behagelijk onder zijne takken neder, maakt wellicht een vergelijking tussen zijn genotvolle ligging van thans en zijn verwrongen houding in het ingewand van de vis, en ziet zelfs met wat minder ontevreden oog naar de stad voor hem uit. In één woord: „hij verblijdt zich over de wonderboom met grote blijdschap“ gelijk de geschiedenis zegt.

Maar ach! de vreugde is zelve een wonderboom; want 'n boze worm doet de volgende morgen, vroeg, vóór Jona ontwaakt, de wonderboom verdorren, en tot overmaat van ramp is het die dag, door de stille oostwind, warmer dan ooit. Daar wil onze profeet weer sterven. God is zo goed om zelf met hem te komen spreken: „Is uw toorn billijk ontstoken?“ En in overmaat van te lang verkropte

toorn geeft de ontstemde profeet, als vergat hij tot wie hij sprak, God zijn eigen woorden terug, met vooropstelling van het „billijke“ ten teken, dat hijzelf gelooft, wat hij zegt: „Billijk is mijn toorn ontstoken“. Het is genoeg, thans is Jona gevangen.

De Heer zet zijn onderhoud met de profeet voort, en gaat stilzwijgend uit van de veronderstelling, dat iets, waaraan wijzelf gearbeid of wat wijzelf afgewerkt hebben, meer door ons bemind wordt, en derhalve langer verschoond, dan iets waaraan ons zweet of onze tranen niet kleven.

Deze onderstelling is juist; het geldt dat zuur verdiend werd, wordt het zuinigst bewaard, en de kinderen die ons de meeste zorg kosten, het tederst bemind. Is dit nu zo, dan is het geen wonder, dat God Ninevè verschoont. Immers zijn de Ninevieten 't maaksel zijner handen; en is dat reeds genoeg om Hem hun boosheid ten spijt, aan hen te verbinden, hoeveel te meer zal Hij hen niet liefhebben, vanwege al de zorgen, die Hij aan hun welzijn heeft besteed en al het geduld, waar hij hun hardnekkigheid heeft gedragen?

Heeft Jona hierop aanmerking, dan zij hij eerlijk genoeg om ook zichzelf te veroordelen. Immers heeft hij zelf niet anders gehandeld. Daar stond een wonderboom; 't was maar een boom, die bovendien slechts één dag leefde, en viel, op wat prijs Jona hem niet stelt. Door zijn verschijning is hij zelfs over Ninevè's redding getroost, en wegens zijn verdwijning op niemand minder dan God toornig; dermate kleefde zijn ziel aan deze wonderboom. Toch had hij hem niet gemaakt en geen arbeid aan hem verricht, zodat voor hem de redenen niet bestonden die het God onmogelijk

lijk maakten, om Ninevè te verdelgen. „Zou ik dan“, zo spreekt de Heere, „die grote stad Ninevè niet verschonon?“³⁾.

Welk een goddelijke taal! In elk woord belichaamt zich liefde. God is traag tot toorn, maar haast zich om barmhartig te zijn. Alvoorens Hij zijn gerichten uitstort, rekent Hij... hoort waarmede al niet! Met de grootheid der stad: niet gemakkelijk delgt Hij de naam ener stad van drie dagreizen onder de hemel uit! Met de kinderens; en er waren er hier meer dan honderdtwintigduizend! Is het genoeg? Neen: ook met de beesten. En er is zoveel vee in de stad, en het dier moet toch al om 's mensen wil zoveel lijden, en dat in zijn éne leven. En nu durft men nog te zeggen dat God niet barmhartig is!

God is genadig. Niet om ons een levend beeld van Jona te geven, maar om ons Gods liefde te ontsluiereen is ons deze geschiedenis beschreven; daarom breekt zij plotseling af ter plaatse waar de sluier van Gods aangezicht valt, en vele stemmen van kinderens uit Ninevè beginnen te stamelen: Hij is anders dan Zijn profeet, want Hij is goed? Zelfs het vee schijnt mede te spreken. Welk een verrassende ontdekking! Wie zou het van Hem gedacht hebben, bij 't lezen van het eerste hoofdstuk uit ons boek, als wij Hem Zijn profeet geen andere boodschap voor Ninevè horen geven dan deze: „Binnen veertig dagen zult gij verdelgd worden!“ Wie? Welnu, Jona dacht het: „Ik wist Heere, dat Gij barmhartig waart“. O, hoe groot moet Gods genade zijn als zij zelfs een man zo hard en uitsluitend als Jona, de wet ten spijt, dat men over God denkt zoals men zelf is, in het oog springt, ook dan als zij zich verbergt.

J. van Andel

¹⁾ 3 : 10; ²⁾ Rom. 3 : 25; ³⁾ 4 : 11.

Kerkelijk Leven

* * „IJZER EN LEEM“?

*

Het Gereformeerd Weekblad over het conflict

In het G.W. heeft prof. dr. Herman Ridderbos zich uitgesproken over het conflict dat op 17 november 1964 ter synode van Delfshaven zijn beslag kreeg.

Zijn diagnose is aldus kort samen te vatten: dat conflict moest wel komen vroeg of laat. De vrijgemaakte kerken zijn een verbinding van ijzer en leem en dus: géén verbinding. En waar ijzer en leem niet houden moest dat ook in dit geval blijken.

Drie groepen.

Volgens de diagnose van prof. R. zijn er in onze kerkengemeenschap drie groepen:

A. De kleinste, van welke ds. A. van der Ziel een exponent is. Deze vrijgemaakten beschouwen de vrijmaking van 1944 als een noodoplossing. Zij verlangen eigenlijk terug

naar de kerkgemeenschap waartoe ook prof. R. behoort en achten met name na 1959 terugkeer naar die kerken mogelijk, nu deze in genoemd jaar de leerbesluiten ter zijde stelden.

B. De grootste groep, die ook immer op de generale synoden de meerderheid uitmaakte is die welke in prof. Kamphuis e.a. in De Reformatie haar bekwame woordvoerders heeft. Deze broeders beschouwen de vrijmaking als een heilswerk Gods, de vrijgemaakte kerk als de enige ware kerk waarbij ieder schuldig is zich te voegen.

C. En tussen A. en B. in bevindt zich de groep rondom Opbouw: Jager, Veenhof, Visee. Deze groep zit dan wel niet — we geven de diagnose van prof. R. in onze eigen woorden — als de befaamde ezel tussen twee hopen hooi, maar dan toch wel tussen twee stoelen of met twee benen in één kous. Zij willen „gewoon gereformeerd“ zijn, hun blad geeft tamelijk tijdloze artikelen, met name Veenhof vermeit zich in het verleden met zijn Kuyper en Sikkel, maar deze mensen vergeten dat ze nu eenmaal... met Schilder vrijgemaakt zijn.

Zie daar de situatietekening van professor Ridderbos.

Juist?

Is deze situatietekening juist?

Het is merkwaardig dat prof. R. de hele zaak ophangt aan de vraag: hoe verhouden zich de vrijgemaakten tot de synodale kerken?

We ontkennen niet dat deze vraag zijn recht heeft. En al evenmin dat er onder ons zodra deze vraag aan de orde komt, verschillen zijn. Hetgeen b.v. bleek zo dikwijls sedert 1946 het punt ener eventuele samenspreking met de kerken waartoe prof. R. behoort, aan de orde kwam. Maar het is beslist onjuist te stellen dat de verschillen in de beantwoording van die vraag evenwijdig lopen met die tussen Contact, De Reformatie en Opbouw. Ik zelf heb bijvoorbeeld met name na 1959 herhaaldelijk gewezen op het feit dat niet het bevestigend of ontkenkend antwoorden op de vraag: Zullen we samenspreken, ja of neen? de stand van zaken openbaar zou maken, maar wel die andere: als we zouden samenspreken, wat zouden we dan samen tot de anderen zeggen? Maar zelfs al zou de vraag van de onderlinge verhoudingen binnen de vrijgemaakte kerken willen verbinden met die andere: Wat dunkt U van de synodale kerken?, dan zou men nog slechts één bepaalde doorsnee van onze kerkgemeenschap te zien krijgen.

Het beeld zou terstond verspringen wanneer men andere vragen zou opwerpen. Bijvoorbeeld: hoe denkt u over de plaats en het gezag van de belijdenis in de kerkgemeenschap, over de verhouding van de sabbat en de zondag, over de vraag: a.r. of g.p.v.?, over de eventuele organisatie van een gereformeerde politieke groepering? Of: hoe denkt u over de plaats der theologie, haar betekenis voor de kerk? Over de vraag: Waar gaat het ten principale om bij voortgaande (reformatie)? Ik zou nog wel een poosje door kunnen gaan, over de christelijke feestdagen, de plaats van de kerkorde enzovoorts enzovoorts... maar ik kan prof. R. de verzekering geven dat de beantwoording van die vragen geheel andere en telkens andere „fronten” zou te zien geven dan de door hem genoemde: A., B. en C. Gelukkig maar ook. We zijn écht geen secte.

Schilder-secte?

We zijn geen secte. En zitten niet als de student op tentamen bij K.S. — de tekening is ook prof. R. bekend, ongetwijfeld — „in de schaduw van het Klaas-gebergte”. Wij hebben elkander nooit kerkelijk vastgespijkerd op een kuyperiaanse theologische stelling, of op die van een ander, ook niet op een of ander schilderiaans theologomenon. Voor zo iets is bij ons nog nooit iemand geschorst. Al moeten we erkennen dat helaas bij ons net als in vroeger dagen de schorsensvaardigheid groter is dan de schorsenswaardigheid. In dat opzicht zijn er bij ons helaas wel parallellen met 1944.....

Maar prof. R. vergist zich wanneer hij meent dat de vrijmaking: „men is nu eenmaal met Schilder vrijgemaakt” — een Schilderzaakje is geweest. Zomin als de Grote Reformatie een Lutherkwestie, de Afscheiding een Hendrik-de-Cock-aangelegenheid, de Doleantie een Kuyper-côterie was. Waarom denkt prof. R. nog steeds zó? Dat hij anno 1944 ons zo beoordeelde mag psychologisch begrijpelijk, misschien verschoonbaar heten, na het optrekken van de mede door prof. R. ontstane kruitdamp kon hij toch beter onderricht zijn. De waarheid is dat in 1944 en daarna vogels van diverse pluimage tot vrijmaking kwamen: mensen van de V.U. en van Kampen, mensen die door Janse gegrepen waren, door de wijsbegeerte der wetsidee, leerlingen van S. G. de Graaf en anderen uit „de school” van Schilder, en

er waren er die ONDANKS Schilder o.a. door het optreden van prof. Herman Ridderbos vrijgemaakt werden. Want hij blies in het synodale orkest weliswaar als debutant, maar niet als dilettant zijn partij mee. Wij zijn vrijgemaakt, maar niet in het gevolg van K. Schilder en ook niet om hem. Maar om de zaak, waarin beide prof. Ridderbos en K. Schilder en S. Greijdanus en wij allemaal betrokken waren.

De záák

Er was een záák.

Dat waren de leerbesluiten.

Plus de schorsingen van hen die deze leeruitspraken — die hetten gedaan te zijn met de PROFETISCHE autoriteit aan de synode door CHRISTUS verleend — verwierpen. En de wering van kandidaten om dezelfde reden. En wel werden deze „profetische” leeruitspraken eerst vervangen en daarna met een moeilijk te verteren begrafenisliturgie in het kerkelijk mausoleum bijgezet, maar de schorsingen bléven. En in heel deze trieste historie heeft prof. R. al de acties indien niet geleid als praeadviseur op zijn generale synoden, dan toch van week tot week begeleid in zijn Weekblad. Tot het laatst toe. Ik herinner aan het feit dat hij het nog deed in 1964 op 14 februari. Het is te vinden in het G.W. van die datum, blz. 239 derde kolom. Zijn generale synode had met 26-26 stemmen het voorstel verworpen „om niet in te gaan op de verzoeken om de tuchtmaatregelen van 1944 te desavoueren”. De synode nam bij deze stemmenverhouding een wijs besluit: Nader beraad! Daar had onze synode van Delfshaven een voorbeeld aan kunnen nemen: de waarheid zij gezegd. Maar in de tijd van beraad liet prof. R. een rood waarschuwingsslicht ontbranden. Men moest vooral niet zeggen dat die tuchtmaatregelen fout waren geweest! Dat waren ze volgens prof. R. beslist NIET: „de gewenste verzoening met de vrijgemaakten betekent niet dat wij twijfelen aan de rechtmatigheid van onze zaak”.

Artikel 79 en 80

Tot deze zaak behoorde dan de aperte schending van artikel 79 en 80. Sedert 1926 in zwang gekomen. De emerituspredikant K. Schilder en de emerituspredikant S. Greijdanus werden geschorst zonder dat hun respectievelijke kerkeraden en die van de naastgelegen gemeenten ook maar waren gehóórd, laat staan dat dezen het door artikel 79 geverge voorgeand oordeel hadden gegeven. Ds. C. Vonk ging voor de kerkeraad bij zonder dat de naburige kerkeraad er in was gekend. De predikant van Leerdam werd staande een classis vergadering over het hoofd van zijn kerkeraad heen geschorst. Enzovoorts.

Ik ben waarlijk niet wat Goebbels eens smalend een „Paragrafenritter” noemde. Maar hier werd als in 1926, in 1938 (Drachten!) brutaal de rechtsbescherming van ambtsdragers weggenomen. Dat zit ons nog altijd dwars. Dat. En niet, gelijk prof. R. in zijn artikel meent „oud zeer”. Dáár zijn we langzamerhand wel overheen. Maar het RECHT in de KERK! Om van de schorsingsgronden maar te zwijgen. Ongehoorzaamheid aan de synode! Dat is gebleken: aan z.g.n. PROFETISCHE uitspraken, die men later zelf begroef!

En dat maakt het zo moeilijk in de situatie van nu te luisteren naar prof. R. Hij haast zich naar de achtergronden. En loopt voorbij aan de eigenlijke zaak. Had hij daar halt gehouden, dan was hij dicht in de buurt van... prof. J. Kamphuis en De Reformatie gekomen. Want de man, die hij als zijn scherpste opponent tekent is op dit punt bij prof. R. in de buurt. Ja, prof. R. heeft in de spiegel ge-

keken. En daar in prof. Kamphuis een collega herkend. Dat scheidt op dit moment en in deze zaak — let er wel op! — Opbouw van De Reformatie. Het geknoei met artikel 79 en 80. Zoals o.a. dit ons scheidt van prof. R. Onrecht is onrecht, door wie ook bedreven, aan wie ook gedaan, hoe ook goed gepraat. In 1926 heette het dat de zaak Amsterdam-Zuid aan de synode was gedelegeerd, in 1938 dat de classis in Drachten mocht ingrijpen wegens wanbeheer, in 1944 had men ook zo zijn redenen, in 1964 bij óns: er was in Groningen Zuid een noodsituatie (hetgeen de rapporteur Wiskerke in het door professor Kamphuis hoog geprezen rapport óntkend!) — MAAR: art. 79 zegt dat er alleen geschorst wordt door vóórgaand oordeel des kerkerads en van die der naastgelegen gemeente.

Over deze zaak kan prof. R. niet schrijven en prof. Kamphuis niet aanvallen. Dat is niet een kwestie van intellectueel vermogen — prof. R. vergeve mij ditmaal deze Retourkutsch! — maar prof. R. heeft er eenvoudig de positie niet voor!

De zeepbel

En tegen deze muur spat de zeepbel van prof. R's diagnose uiteen. Want de eenvoudige waarheid is dat het huidig conflict niet past in het schema van prof. R., de drie groepen, A., B. en C. Want het is een feit dat de twaalf of de dertien van Delfshaven niet bij een bepaalde groepering zijn in te delen. Het is niet zo, dat deze dertien achter ds. Van der Ziel staan (A), of achter Opbouw (C) of achter De Reformatie (B). Er zijn — zo men wil — ook mannen onder, die zeker niet als Opbouw-mensen getypeerd kunnen worden en die zich tot dusver in het persbeleid van De Reformatie best konden vinden. Maar zij vonden elkander op de synode toen de rechtsbediening naar de artikelen 79 en 80 aan de orde kwam. Er tekende zich toen een frontlijn af bij de discussies en tenslotte bij de stemming, die tot verbazing der beschouwers anders bleek te zijn dan de „frontlijn” Opbouw-De Reformatie. En zo blijkt het ook te zijn in de achterban. Onder het kerkvolk. En ook hier blijkt de diagnose van prof. R. er naast te zijn.

Het G.W. en à Lasco

Nu we toch over het G.W. schrijven mogen we misschien herinneren aan wat dr. J. Plomp in dit blad schreef op 21 juni 1963 onder het kopje: „De goede synode”.

„Het wil mij voorkomen, dat elke synode en elk synodelid voortdurend op twee dingen bedacht moet zijn. In de eerste plaats dat nooit de overwinning van een bepaalde menselijke opinie belangrijk en zegenrijk kan zijn, maar alleen de overwinning van het Woord van Christus en dat alleen daarom gebeden en daarvoor gewerkt moet worden. En vervolgens dat de band van de broederlijke gemeenschap bewaard blijft”.

Ik moet hierbij denken aan 1944.

En aan 1964.

Plomp gaat voort:

„Er ligt iets ontroerends in te bemerken, dat deze overtuigingen in de kerk altijd zijn blijven leven, hoe vaak er ook tegen gezondigd is”.

Accoord!

Het blijkt echter in de praktijk dat het voor Gereformeerden maar moeilijk is schuld te bekennen als er tegen gezondigd is.

In 1944.

In 1964.

Plomp zegt voorts:

„Zo kan men b.v. in de kerkorde, die à Lasco in het midden van de zestiende eeuw voor de Londense vluchtelingengemeenten opstelde (Forma ac ratio) deze merkwaardige woorden tegenkomen: „In de vergadering

worden de gevoelens van ieder afzonderlijk niet zo zeer geteld als wel gewogen, opdat alle dingen uit het Woord Gods worden bevestigd en de meningen, welke, ofschoon ze naar het stemmenaantal gerekend, beter schijnen te zijn, niet met de autoriteit van Gods Woord kunnen worden gestaafd, worden verworpen en in elk geval niets geschiedde, dat op enigerlei wijze met de leer van het Woord Gods in strijd kan schijnen".

En na dit citaat uit Laski's kerkorde maakt Plomp de volgende toepassing:

„Het merkwaardige van deze woorden bestaat hierin, dat het houden van stemmingen wel niet zonder meer afgekeurd wordt, maar toch verklaard wordt, dat meerderheid van stemmen niet de doorslag geven mag. Wat de doorslag geven moet, is de overeenstemming met het Woord van God. Dat alleen mag heersen, verder niets of niemand".

Naar deze woorden van het G.W. luisteren we gaarne. Het ware een schone zaak geweest als ook de synode van Delfshaven aan Johannes Laski had gedacht. En prof. R. bij zijn diagnose. En degenen onder ons die wat haastig het artikel van prof. R. met instemming begroeten.

Neen, de positiekeuze van Opbouw in deze zaak wordt niet bepaald door een soort middenorthodoxe plaats tussen A (ds. v. d. Ziel c.s.) en B (De Reformatie) maar door dezelfde diepe religieuze motieven, die ons leidden in en na 1944: de keuze voor de evangelische vrijheid in de kerk zonder welke deze niet meer de christelijke, de in de reformatie weer aan het licht getreden kerk van Christus vertoont.

De vrijheid van Christus

Voor ons gaat het in alle gebrek en zwakte om de vrijheid van Christus. Om het Woord Gods als de enige regel des geloofs. Niet het Woord plus enige menselijke „wet": daarom geen leerbesluiten waarin wel een of andere theologie aan het woord komt, maar niet het Woord; daarom geen schorsingen van ambtsdragers, die niet tegen het Woord zondigden en zulks OPENBAAR en GROF; daarom geen kerkleden in moeite gebracht die niet buigen voor menselijke vonden. Een hartelijke band aan de belijdenis der vaders zonder dat die belijdenis door sommigen wordt misbruikt om mannen die naar de mond des HEEREN vragen bij voorbaat te verketteren en de mond te snoeren. En daarom ook: geen geknoei met het recht, ook niet met dat van artikel 79 en 80. Door wie ook.

IJzer en leem

Prof. R. meent dat het bij ons een kwestie is van ijzer en leem. Hij bedoelt het misschien niet, maar dat kan de gedachte wekken: dat moet natuurnoodwendig uitlopen op een breuk. Wij geloven dat niet. Want de kerk wordt niet beheerst door een natuurlijke causaliteit, maar door de HEERE en Hij gebruikt ons als zijn instrumenten. Het is ons niet onbekend dat ook onder ons wordt gezegd — al gebeurt dat soms binnenskamers —: dit moet uitlopen op een breuk. Er MOET niets. En God wil dat niet. Wij moeten „onze zonden afbreken door gerechtigheid". En elkander daartoe ook durven aanspreken. Hier liggen de motieven voor de polemiek die we voeren tegen prof. Kamphuis en anderen. Wij willen met hem, met prof. H. J. Schilder, met al de broeders van de synode, met héél Groningen Zuid gaarne in Christus' kerk blijven. Maar bij de stoelen van het gericht. En de ramp van een scheuring bidden we af. Maar we geloven slechts aan echte gemeenschap wanneer men die „im Namen der Freiheit und des Rechtes in die Taufe hebt".

Prof. R. en Kuypers en Sikkels

Prof. Ridderbos stelt in zijn artikel tegenover elkaar het feit dat prof. Veenhof zijn vrijgemaakt zijn interpreteert als gewoon-gereformeerd zijn, en zijn beroep op Kuypers en Sikkels. Hij zegt als die mannen eens uit hun graf konden opstaan... En Calvijn...

Is prof. R. er zo héél zeker van dat Kuypers en Sikkels niet verbaasd zouden opzien als ze de kerkelijke situatie in zijn kerkgemeenschap zouden zien. De ontwikkeling sedert, laat ons zeggen 1920? Hoe in de kerken „het kerkrecht van de doleantie" is losgelaten? Hoe in 1944 men zó eng in de ingewanden was dat enkele honderden ambtsdragers werden geschorst en uit het ambt ontzet om een dogmatische formule die later — waarom eigenlijk — weer even grif werd losgelaten, terwijl twintig jaar later predikanten ongemoeid worden gelaten die openlijk en in geschrifte met de Pinksterbeweging optrekken? Ligt, ondanks Kuypers pluriformiteitstheorie de aansluiting aan de wereldraad in hun lijn? Het feit dat in Almelo Gereformeerde predikanten hun catechisanten toevertrouwen ondermeer aan doopsgezinde en remonstrantse predikanten? Ligt het in de gewoon-Gereformeerde, de historisch Gereformeerde lijn dat Gereformeerden deelnemen in een rooms kerkgebouw aan een gemeenschappelijke kerstnachtviering — alle kinderen het kaarsje in de hand — gelijk te Dronten geschiedde? Is het gewoon-Gereformeerd en oecumenisch-Gereformeerd dat in Goes het kerkgebouw geweigerd wordt als prof. dr. S. U. Zuidema komt spreken tegen aansluiting bij de Wereldraad, terwijl datzelfde gebouw voor het Leger des Heils opengaat? Het laatste feit beoordeel ik niet, het eerste wel.

Ik zou zo nog een poosje door kunnen gaan. Maar wat ik noemde is voldoende om duidelijk te maken dat de consequentie van Veenhofs beroep op Kuypers en Sikkels en de pretentie dat we als vrijgemaakten „gewoon Gereformeerd" willen wezen, allesbehalve betekent dat we zouden moeten kiezen tussen prof. Ridderbos en prof. Kamphuis, tussen het sectarisch kerkbegrip dat de eerste aan de tweede toedicht en verzoening en hereniging met de synodale kerken. De zaak is dat niet Opbouw, maar prof. R. de historisch-gereformeerde lijn verlaten heeft.

De kerkelijke verstrooiing

De verstrooiing van Gods kinderen is ons een oorzaak van onzegbaar leed. Dat is de zaak niet. Maar dat betekent niet dat we kerkelijke „verzoening" begeren tot elke prijs. In dat opzicht staan we aan de kant van Kamphuis en van Zuidema. Hetgeen niet betekent dat we prof. Kamphuis e.a. in zijn houding in het jongste conflict kunnen volgen. Juist omdat hier bij hem, precies als bij prof. R. een afbuiging is van de historisch-gereformeerde, gewoon-gereformeerde lijn.

Uitzicht uit deze verstrooiing zie ik niet. Het gesprek b.v. met de Chr. Gereformeerden dat al van voor de vrijmaking wordt gevoerd, breekt bij de handen af. De vele moeiten waarmee wij binnen de vrijgemaakte kerken hebben te worstelen zijn een „ergernis", een struikelblok dat niet door de HEERE op de weg der verzoening gelegd is. Ik ben dankbaar dat prof. R. verstaat hoe deze dingen ons met diepe droefheid vervullen. Als ze, gelijk ik aanneem, ook prof. R. ter harte gaan, dan zou hij wél doen onder ons geen breekijzer te zetten door het stellen van een onjuiste diagnose.

Slot

Prof. Ridderbos neme van mij aan dat het in geen enkel opzicht mijn opzet was hem te kwetsen. Integendeel. Na wat er onder ons geschiedde zou ik het liefst tegenover

TE BERDE

Er is een blad in onze kerken, dat, naar mijn indruk, vrijwel doodgezwegen wordt. Ik moet dat „naar mijn indruk" er wel bijvoegen, omdat ik niet héél de kerkelijke pers lees. Het is het blad „De Wachter". Sedert een jaar lees ik het. In ieder geval klagen de schrijvers erin nog wel eens over het feit dat ze doodgezwegen worden. Ik meen dat hun klacht terecht is. Het is nergens voor nodig op hun beschuldigingen niet in te gaan.

Na een jaar aandachtig lezen van dit blad is het mijn indruk dat we te maken hebben met een (kleine?) stroming in onze kerken, die eerlijk en consequent wil handelen en een ieder, die niet geheel denkt zoals zij menen dat er gedacht moet worden volgens de Schrift, met de ban wil treffen. Men klaagt over publieke ambtsverzaking van „kwade herders" en het weigeren van het Gezinsblad en De Reformatie publieke afwijking van de Schrift aan de kaak te stellen. Vooral is hun toorn tegen Prof. Kamphuis ontbrand, omdat deze weigert een leer van Prof. Veenhof inzake verbond en kerk, „waarin het hart van het evangelie werd aangetast" te bestrijden en te bestraffen. Men verwijt Prof. Veenhof, dat hij zou leren dat God Zijn verbond ook met de ongelovigen heeft opgericht.

Het gaat me er nu niet om Prof. Veenhof te gaan verdedigen en te zeggen dat hij zoiets natuurlijk niet leert. Ook per consequentie niet. Een ieder die met enige aandacht de publicaties en het preekwerk van Prof. Veenhof gevolgd heeft en volgt, weet wel beter.

't Gaat me hierom. Ik meen dat in dit blad 'n spiegel voorgehouden wordt aan de Vrijgemaakte kerken. Via bepaalde theoriën over de ware kerk moet men terecht komen, onvermijdelijk, bij de gedachte dat er buiten de Vrijgemaakte kerken niets anders is dan afval, ongelooft en ongelovigen. Wat men de schrijvers in De Wachter kan verwijten, niet dat ze niet de moed hebben bepaalde gedachten consequent door te denken en naar te handelen. Men roept dan ook steeds maar op tot uitbannen. Kwade herders aandekaak stellen!

Visee wees er laatst op in ons blad dat er bij vele schrijvers in onze bladen, als men gaat schrijven over van der Ziel, Telder, Vonk etc., de behoefte bestaat te beginnen met te zeggen dat men het met hun opvattingen en/of daden niet eens is.

Ik heb dat zelf ook wel gedaan. Bij enige nadenken doet het me denken aan de praktijken onder het communisme in de zwartste dagen van Stalin. Ook toen hadden steeds weer mensen behoefte hun communistische orthodoxie te benadrukken. Men moest wel. Anders ging je voor de bijl! En... men voer in het communisme steeds voort van zuivering tot zuivering. Naar de ijzige consequentie van het systeem. Dit systeem: dat elke afwijking van de „lijn" hoe klein ook, gevaarlijk was voor heel de leer. Per consequentie pleegde men dan verraad. Sommige beklagden hebben zich uitgeput hun eigen schuld uit te meten. En niet altijd gedwongen. De vrees voor niet orthodox te worden aangezien is tamelijk groot onder ons. En als „De Wachter" zijn zin krijgt zullen we voortvaren van zuivering tot zuivering. Maar 't is consequent, al is het 'n verschrikkelijke consequentie.

Hier moeten de kerken terecht komen, als we niet schrikken van beeld dat ons in deze spiegel wordt voorgehouden. Als we niet terugkeren naar onze goede belijdenis en naar onze goede k.o. dat alleen openbare grove zondaren, van wie het vast staat dat het kinderen van de hel zijn, uitgebannen moeten worden. Elke werkelijk of vermeende afwijking van de belijdenis zal een halszaak worden. Omdat men niet ziet dat er in de Schrift, wat de leer betreft, alleen hij gevloekt wordt die de waarheid van het evangelie, dat is de rechtvaardiging van de zondaar, met woorden of met de daad weersprekt. „De Wachter" schrijft dat onze kerken voor de keus staan. Het is waar. Het is echter de keus tussen echt Gereformeerd, dat is tegelijk echt verdraagzaam of voort te gaan van zuivering tot zuivering. Eerst v. d. Ziel en v. d. Schaft, dan Telder en Vonk. Dan Veenhof. En dan Kamphuis omdat hij Veenhof niet bestraft. Er zal geen eind wezen. A.

prof. R. maar over het verleden hebben gezwegen. Bij zo veel moeiten in eigen huis denkt men maar het liefst aan het woord van Christus over splinter en balk. Maar prof. R. heeft zich in de zaak gemengd. En wie kaatst moet de bal verwachten. Zijn schrijven werd bovendien in onze bladen als verhelderende diagnose opgenomen. En door prof. Kamphuis nogal met instemming gebruikt tegen Opbouw. Daarom achtten wij het nodig ook onzerzijds op wat prof. R. schreef in te gaan.

* * Ds. D. Zemel en prof. Ridderbos

Het artikel „IJzer en Leem” dat prof. Herman Ridderbos in het Gereformeerd Weekblad wijdde aan het conflict op onze generale synode, werd door ds. D. Zemel nogal met spoed overgenomen in het Kerkblad voor Overijssel en Gelderland. Voorzien van een kop: „De diagnose van een buitenstaander”, van een inleiding en zonder nader commentaar. Andere bladen, o.a. De Reformatie.

Wanneer ds. Zemel prof. R. introduceert als een „buitenstaander” dan is de bedoeling duidelijk. Prof. R. staat buiten ons intern conflict en is dus een onpartijdig man naar wiens objectief oordeel we goed doen te luisteren. Hoezeer prof. R. bij de strijd om art. 79 en 80 k.o. betrokken is, hebben we voldoende aangetoond.

In de inleiding beveelt ds. D. Zemel prof. Ridderbos' commentaar aan door er op te wijzen dat prof. R. „een zeer scherpzinnig man is, die bovendien beschikt over een buitengewoon goede pen”. We ontkennen noch het een noch het ander. Maar de lof van deze plaats aan prof. R. toegezwaaid is verdacht: hij dient slechts om het synodale paard dat ds. Zemel voor zijn wagen spant aan zijn lezers aan te bevelen.

Daartegenover steekt hetgeen van Opbouw en ds. Zemels medevrijgemaakten gezegd wordt, wel bitter af: „Het verschil tussen prof. R. en ons moge groter zijn dan een

gekloofde haar” — of het fijnzinnig is in dit verband prof. Herman Ridderbos te herinneren aan een opmerking van wijlen prof. J. Ridderbos zij daargelaten — „toch”, en nu komt de aap uit de mouw — „toch heeft hij Opbouw beter door dan menigeen onder ons, die zich laat misleiden door de zo op het oog vrome stukjes, waardoor de rest beter naar binnen glijdt”. Nu strekt het prof. R tot eer dat hij zich zó beledigend over ons blad niet heeft uitgelaten. Voor dit grove werk moest ds. Zemel nu prof. R. niet laten opdraven. Wij hebben daar verder geen commentaar op. Of het moest zijn het commentaar van Tailleyrand, die zich, na door Napoleon te zijn uitgekafferd, liet ontvallen: „Dat een zo groot man zó onopgevoed doen kan”. De vergelijking betreft natuurlijk de wijze van doen en niet de man.

Tenslotte: ds. Zemel heeft géén commentaar. Is het dus met de diagnose van prof. R. eens. Dat betekent: a) voor ds. Z. is het conflict een partijzaakje; b) om dat staande te houden laat hij met prof. R. het eigenlijke punt: de rechtsbediening in de kerk naar de art. 79 en 80 rusten; c) de diagnose van prof. R. is hem welkom omdat in het stuk van prof. R. de groep waarbij ds. Z. ook zich zelf rekent, beschrijft als de 24 karaats vrijgemaakten, ds. Van der Ziel als de verzaker van de vrijmaking, Opbouw als de halven.

We hebben aangetoond in ons artikel „IJzer en leem”? dat èn a) èn b) èn c) eraast zijn. Dus is ook ds. D. Zemels beroep op prof. R. er naast. Ds. Zemel heeft geen „eenvoudig oog” meer. Door partijzucht verblind beroept hij zich op prof. R. Hij leunt op een rietstaf, die de hand doorboort. Het moet met zijn zaak slecht staan. Anders zou hij gezegd hebben: non tali auxilio! Niet déze hulp.

En tenslotte: Ook prof. Kamphuis zou wijs doen als hij zich in zijn strijd tegen Opbouw nu maar liever niet beriep op prof. Ridderbos. Of is nu elke hulp welkom? Dat is niet zo'n best teken!

G. Visee

Ze hebben elkaar gevonden!

In de „Enschedese Kerkbode”, wordt de laatste weken vooral Opbouw op de korrel genomen. Dit zal wel een speciale oorzaak hebben. Opbouw wordt n.l. al verscheiden weken aan alle kerkleden in Enschede toegezonden.

In zijn kerkblad constateerde ds. Zemel, dat deze gratis toezending bij de meeste leden averechts werkt. Hij zal dan ook, zo merkt hij met de hem eigen logica op, blijven aantonen, dat in Opbouw onbroederlijk geschreven wordt en dat de „volksverdomming” in de hand wordt gewerkt.

Blijkbaar denkt hij op deze wijze de averrechtse werking van Opbouw te neutraliseren. Opbouw moet hem daarvoor dan wel dankbaar zijn. De laatste kerkbode in het jaar 1964 bracht daarbij nog een pikante bijzonderheid. Prof. dr. H. Ridderbos wordt nu in het vuur gebracht tegen hen, die „Delfshaven” verwerpen.

Een probaat middel tegen „volksverdomming”, want prof. Ridderbos, aldus ds. Zemel is een zeer scherpzinnig mens en beschikt bovendien over een goede pen. Hij heeft die vrome stukjes van Opbouw dan ook goed door en laat zich hierdoor niet misleiden.

Een Deens spreekwoord zegt: wanneer de kat en de muis het eens zijn, heeft de boer geen kans. Het wordt dus wel gevaarlijk voor Opbouw nu prof. Ridderbos en ds. Zemel elkaar gevonden hebben. Een lang artikel van prof. Ridderbos wordt overgenomen om te laten zien, hoe verderfelijk de voorlichting van Opbouw is (om prof. Ridderbos recht te

doen moet ik er wel even op wijzen, dat de voor ds. Zemel minder bruikbare stukken zijn weggelaten).

„O, hoe heerlijk is het, zijn eigen overtuiging uit de mond van een vreemde te horen”, merkte Goethe eens op. Het is echter wel opvallend en veelzeggend, dat juist nu prof. Ridderbos het betrouwbare kompas voor ds. Zemel is geworden en dat het kerkvolk van die zijde voorlichting over de situatie in onze kerken moet ontvangen.

Op de scherpzinnigheid van prof. Ridderbos wil ik niets afdingen, maar wanneer hij over de vrijgem. gereformeerde kerken schrijft, ben ik toch iets gereserveerder dan ds. Zemel. Dan vaar ik toch liever maar niet op zijn kompas.

Maar is het zo vreemd, dat ds. Zemel thans zo grote, zij het wat late, waardering voor prof. Ridderbos gekregen heeft?

Is daar niet een treffende overeenkomst tussen hetgeen de synode van 1944 deed (bovenschriftuurlijke bindingen en onkerkrechtelijke handelingen en vonnissen) en hetgeen de synode van Delfshaven in 1964 deed?

De eerste synode onder toejuiching van prof. Ridderbos, de tweede onder handgeklap van ds. Zemel.

De waardering van ds. Zemel voor prof. Ridderbos kan ik mij toch wel indenken en het valt in hem te prijzen, dat hij die waardering openlijk durft uit te spreken.

Op één punt moet ik ds. Zemel echter wel tegenspreken.

Hij schrijft: „Het verschil tussen prof. Rid-

derbos en ons mag groter zijn dan een gekloofde haar, . . .”. Daarin vergist ds. Zemel zich. Het verschil tussen hem en prof. Ridderbos is kleiner. Zo ver staan ze thans niet meer van elkaar af.

Al begrijp ik dus de waardering voor prof. Ridderbos, dit betekent toch niet, dat het beroep op prof. Ridderbos voor ons zo grote waarde kan hebben.

Niet, omdat ik twijfel aan zijn scherpzinnigheid, maar omdat hij synodaal-gereformeerd is. Prof. Ridderbos bekijkt de situatie in onze kerken uiteraard vanuit zijn synod. gereformeerde visie. Vanuit die visie is het begrijpelijk, dat hij de rompsynode van Delfshaven nog ziet als een wettige synode en dat hij het optreden van de twaalf synodeleden kwalificeert als een ontbinding van het vrijgemaakte kerkelijke leven.

Prof. Ridderbos had in 1944 geen oog voor de gewetensnood van de bezwaarden. Hij heeft dat ook nu niet voor die van de twaalf synodeleden. Ds. Zemel evenmin.

Merkwaardig is daarbij ook de visie, die prof. Ridderbos geeft over Opbouw, welke visie door ds. Zemel, blijkbaar ter onzer leering, wordt overgenomen.

De groep van Opbouw, dat zijn de mensen, die tussen ds. v. d. Ziel en De Reformatie instaan. Ze willen niet samengaan met de andere gereformeerden, maar ze aanvaarden toch niet het uitgangspunt van De Reformatie over de kerk.

Ze willen gewoon gereformeerd blijven en toch willen ze zich niet aansluiten bij de andere gereformeerden. Daardoor heeft hun optreden iets dubbelzinnigs en zijn ze tegen de argumenten van prof. Kamphuis niet opgewassen.

Het is duidelijk, dat zowel prof. Ridderbos als ds. Zemel in groepen denken. Daar is volgens hen nu een botsing tussen de groep „v. d. Ziel” en De Reformatiegroep, met als middelemoot de groep Opbouw.

Blijkbaar is het beiden ontgaan, dat het ter synode niet volgens deze groepsindeling liep. Met deze gedachte doet men onrecht aan velen, die de voorkeur aan De Reformatie geven en toch niet hun fiat gaven aan het synodebesluit over de schorsingswaardigheid van ds. v. d. Ziel. Ook de twaalf synodeleden kan men onmogelijk onder één van die groepen rangschikken.

Een ander misverstand van prof. Ridderbos is, dat de mensen, die behoren tot de groep Opbouw en gewoon gereformeerd willen blijven, toch eigenlijk zich met de synod. gereformeerden zouden moeten verenigen, maar dit, ten dele uit gevoelsoverwegingen, niet willen.

Ik kan me indenken, dat dit koren op de molen is van hen, die de synode van Delfshaven prijzen.

Maar, er is geen syllabe van waar. En ds. Zemel, die dit zonder commentaar overneemt, weet zeer goed, dat het niet waar is. Ik wil aannemen, dat prof. Ridderbos vast overtuigd is, dat de synod. gereformeerden gewoon gereformeerd zijn gebleven. Het tragische is echter, dat de gereformeerde signatuur van de syn. geref. kerken steeds meer teloor gaat. Men leze maar eens, wat b.v. dr. O. Jager en prof. S. U. Zuidema hierover schreven. Dat is nu juist de verschrikkelijke impasse waarin velen zich bevinden.

We zien aan de ene kant, dat men ons in de vrijgemaakte kerken wil binden aan geboden, die geboden van mensen zijn, welke bindingen men met schending van kerkelijke akkoorden, dus met woordbreuk, wil doordrijven.

Aan de andere kant zien we de synod. gereformeerde kerken, die de binding aan de leerbeslissingen wel hebben weggenomen, maar voorts een synodaal kerkrecht hebben aanvaard en qua leer een richting uitgaan, waarvan een duidelijke relativering sprake is. Het is dan ook opvallend, dat zij hun le-

den, die gewoon gereformeerd willen blijven steeds meer als fundamentalisten betitelen. Vanaf de vrijmaking ben ik een voorstander geweest van samenspreking, maar in het bewustzijn, dat van samengaan alleen sprake kan zijn, wanneer men tot de gereformeerde leer en het gereformeerde kerkrecht terugkeert. Daarom is het ook zo ontzaggelijk triest, dat ds. Zemel en prof. Ridderbos elkaar gevonden hebben.

Ze zijn het erover eens, dat je in de kerk van Jezus Christus mag binden met menselijke overtuigingen, die niet rechtstreeks in de Schrift gefundeerd zijn.

Ze zijn het erover eens, dat je art. 79 en 80 van de K.O. misbruiken mag als ordemaatregel.

Ze zijn het erover eens, dat wij niet thuis behoren in de vrijgemaakte kerken.

Onbegrijpelijk, dat 20 jaar na de vrijmaking zij, die zelf het slachtoffer werden van synodocratie en bovenschiftuurlijke binding, thans zelf dit kwaad bedrijven?

Och de Schrift en ook de kerkgeschiedenis laten ons telkens zien hoe gemakkelijk christenen hiertoe komen.

Men begint een wet te stellen naast het Evangelie.

Men koestert deze wet totdat het een afgod geworden is.

Men barst vervolgens in woede los tegen ieder, die zich voor deze afgod niet wil buigen.

Hebben we bij de vrijmaking niet uit het oog verloren, dat we vele afgoden meegenomen hebben?

Zijn we nu vrij van afgoden?

Het is gemakkelijker ze bij anderen, dan bij onszelf op te merken. Laten wij ons steeds weer beproeven, want de zonde van de afgoderij ligt steeds op de loer.

En wat de situatie in onze kerken betreft, we moeten ons noch door prof. Ridderbos, noch door ds. Zemel laten schokken. Wanneer wij van een verschillende gezindheid zijn, dan zal God dat openbaren (Phil. 3 : 15).

Wanneer wij in ootmoed wandelen, met een open oog voor eigen zonden en gebreken, zal God ons de weg wijzen, die wij hebben te gaan.

J. Meulink

Om de vrede van Jeruzalem *)

Eind OKTOBER meende Commissie III van de generale synode van Rotterdam zó ver met haar werkzaamheden in de zaak Groningen-Z./ds Van der Ziel te zijn, dat de behandeling in plenaire zitting kon beginnen.

Er was toen een eerste gedeelte van haar rapport met toegevoegde concept-conclusies klaar.

Dit deel handelde over de „schorsenswaardigheid” van genoemde predikant.

Er was ook een tweede deel gereed-gekomen. De conclusies hiervan waren echter niet zwart-op-wit overgelegd. Wij konden dus niet weten, wat de Comm. precies zou voorstellen om te besluiten. Dit deel handelde over de „schorsingsweg”.

Pas veel later is gebleken, dat de Comm. van plan was ook nog een derde deel van haar rapport over deze zaak te leveren. Dat derde deel werd later gekenschetst als te zullen handelen over: het vonnis.

Maar wij wisten bij het begin van de behandeling dezer zaak niet, dat dit derde deel nog komen moest.

Over de wijze van behandeling van heel deze zaak is van te voren in het moderamen geen enkel overleg gepleegd. De praeses stelde vast: op woensdagmiddag 28 okt. beginnen we aan de behandeling.

Dat is gebeurd. Op verzoek van de Comm. werd begonnen met de lezing en bespreking van het eerste deel van het rapport. Dus over de „schorsingswaardigheid”. Maar niet uitdrukkelijk werd vastgesteld, dat dit betekende, dat het ook eerst zou worden afgehandeld.

Dit rapport bevatte allereerst een historisch overzicht over de gang van zaken in Groningen-Z. Zo was het mogelijk althans enigszins een inzicht te krijgen in de gang van zaken en in het geheel in te komen; te weten: waar het om ging.

Zowel br Van Oord als ik leefden in de stellige overtuiging: dat in de synode eerst de hele zaak Gron.-Z. zou worden doorgesproken om dan te kunnen beoordelen, waar we terecht zouden komen. En wat er eventueel nog zou kunnen worden gedaan ter oplossing van de moeilijkheden aldaar.

Zo was bij de behandeling van andere zaken ook gedaan. B.v. bij de eerste behandeling van de z.g.n. zaak Zwolle-Goossens. Aan de betreffende comm. is, nadat de zaak was doorgesproken, verzocht enige punten of richtlijnen op te stellen voor een nader gesprek met de „partijen” in dit geding. Opdat, zo mogelijk, eindelijk onder de zegen des HEEREN een einde aan deze twistzaak zou kunnen worden gemaakt.

Maar nadat in twee afmattende rondes — samen zo ongeveer 50 uur — gesproken was over de al- of niet-schorsenswaardigheid van gen.

*) Het volgende stuk werd door ds Veltman van Zeist, mede namens br G. van Oord, uitgesproken op de publieke vergadering van de Part. Synode van Utrecht als verantwoording van hun handelingen op de Generale Synode van Rotterdam.

predikant, dus over de „gronden” voor zijn schorsing, bleek de praeses een andere weg op te willen.

Tijdens die twee rondes was er groot verschil onder de synodeleden openbaar geworden omtrent die schorsenswaardigheid en over het rechtmatige van het optreden van zijn kerkeraad tegen genoemde predikant.

Dit was op zichzelf geen nieuws. Want dat diepgaande verschil was in de kerkeraad te Gron.-Z. en in die van Gron.-N. en in de classis Groningen immers ook al gebleken. 't Was hier een verre van boven alle twijfel verheven tuchtzaak.

Op de synode stond praktisch de ene helft der leden tegenover de andere. Uit hun spreken werd dat wel duidelijk. Er was trouwens in de voorbereidende Comm. ook al groot verschil van gevoelen geweest, hetgeen tot het indienen van een meerderheids- en een minderheids-rapport had geleid.

Tijdens de tweede ronde is er van onze kant met grote ernst op aangedrongen, dat alles moest worden gedaan om tot groter eenstemmigheid te komen. Wij hebben daarbij niet verzwegen, wat, naar onze overtuiging en in het optreden van ds Van der Ziel en in dat van de kerkeraad onjuist was geweest. Maar we hebben de gedachte verworpen, dat ds Van der Ziel een schorsenswaardige zonde had bedreven, die hem voor de wereld eerloos en voor de Kerk schandelijk maakte; zó, dat hij niet alleen van zijn ambt vervallen zou moeten worden verklaard in Christus' Naam, maar ook buiten zijn Koninkrijk zou moeten gesloten worden.

Daar gaat het bij rechte, schriftuurlijke tucht-oefening toch om. Ik heb daarbij met nadruk verwezen naar 1 Cor. 5: wij leveren in de Naam van de Heere Jezus die man aan de satan over. Maar in dit geval kon ik daaraan op geen enkele manier m'n medewerking verlenen of m'n goedkeuring aan hechten. Zou ik dat wèl doen, dan wist ik: ik ben hierin géén goed instrument van de Koning der Kerk. En ook geen goed afgevaardigde van de Kerken van de Heere Jezus Christus, die mij in haar lastbrief gebonden hadden aan het Woord des Heeren, de belijdenis der Kerk en de K.O. en mij aldus verplichtten over de kerkelijke zaken te handelen op **kerkelijke** wijze.

Na die twee rondes was het wel duidelijk, dat de vergadering niet rijp was voor een stemming.

Er waren b.v. geen amendementen ingediend. Een paar leden klaagden, dat op hun argumenten of vraagstelling door de rapporteur niet was geantwoord of dat zij niet weerlegd waren.

Toch werd door de voorzitter — alweer zonder voorafgaand moderamen-overleg — aan de orde gesteld: wij gaan stemmen over de conclusies van het eerste gedeelte van het uitgebrachte rapport.

Dat zou dan op vrijdagmorgen 6 nov. gebeuren.

In die situatie — op donderdagavond 5 nov. — werd door br Van der Leeden een voorstel indienend.

Deze broeder was als secundus-lid ter vergadering gekomen op een moment, waarop met

de behandeling van deel I reeds was begonnen. Hij was van oordeel, dat de schorsenswaardigheid van ds Van der Ziel niet ter sprake mocht komen, voordat over de schorsingsweg geoordeeld was. Hij stond op het standpunt: als de schorsingsweg niet goed is (nl. dat Gron.-Z. zelfstandig, zonder „voorgaand oordeel” van de naburige kerkeraad of de classis heeft geschorst) — dan moet dat afgekeurd worden en de zaak terug verwezen worden naar de kerkeraad van Groningen-Zuid. Hij bracht dat ook in de eerste ronde ter sprake, niet wetend, dat dat tóén nog niet aan de orde was. Zodoende werd hij in zijn spreken door de voorzitter afgehamerd.

Ik moge hierbij maar meteen de opmerking maken hoe onjuist het is geweest rapport I af te handelen, voordat rapport II besproken was. Was alles eerst doorgesproken, dan had die **principiële** vraagstelling van deze broeder aan de orde kunnen en moeten komen.

Daar is nu op geen enkele wijze sprake van geweest.

Op die donderdagavond 5 nov., toen dus gezegd was: morgen gaan we over de conclusies van deel I stemmen, diende br Van der Leeden een voorstel in: niet over deze conclusies te gaan stemmen na deze twee rondes, maar eerst ook rapport II te bespreken. Dus: over de schorsingsweg onze mening te zeggen.

Oorspronkelijk luidde dit voorstel: ook eerst de zaak van rapport II (de schorsingsweg) **af te handelen**. Dit stond in zijn voorstel, omdat hij, zoals gezegd, een bepaald principiële uitgangspunt had.

Om echter de andere broeders in deze zaak niet aan een bepaalde weg te binden en een beslissing te forceren vóór de **hele** materie besproken was, wijzigde hij op aandrang van enige leden der synode zijn voorstel in de reeds genoemde zin: eerst rapport II **bespreken**.

Zo werd op dat moment de broederschap gediend.

De bedoeling van dit voorstel was dus: als we alles doorgesproken hebben — dan pas kunnen en moeten we beoordelen **hoe** we met het **geheel** van deze zaak hebben te handelen.

In onze gemeenschappelijke Verantwoording is weergegeven op blz. 5, 2e helft en blz. 6 bovenaan wat tégen en vóór dit voorstel-Van der Leeden is aangevoerd. Daar staat dit:

Tegen dit voorstel werd scherp geoponeerd o.m. door Prof. Kamphuis en de rapporteur van het meerderheidsrapport. De laatste betoogde dat het tweede rapport (over de schorsingsweg) voortbouwde op wat de synode zou besluiten inzake de schorsingswaardigheid van ds. A. van der Ziel; hij sprak in dat verband van een nog niet ter tafel gebracht, maar wel te verwachten derde rapport en van de pijlers die eerst moesten worden aangebracht om de bovenbouw op te trekken.

Prof. Kamphuis voerde als argument aan, dat we, als we nu niet zouden stemmen, een „slijtage-slag” zouden krijgen. Hoe men over dit woord denken moge, dit was in elk geval een louter praktisch argument.

Door enkelen werd het volgende aangevoerd:

- Men kan pas een bepaalde weg betreden, wanneer men die geheel kan overzien. De commissie moet eerst heel de materie op tafel leggen: de nog niet gegeven voorstellen van rapport twee en het gehele rapport drie en de materie daarvan moet eerst in de synode in behandeling komen.
- Het kerkrechtelijk aspect en de schorsingswaardigheid hangen blijkens de inhoud van rapport twee wel degelijk samen. Als nu gestemd wordt over de schorsingswaardigheid wordt een deel van de synode bij de verdere bespreking „vastgespijkerd” aan een reeds genomen besluit. Dit deel kan dan niet meer vrij spreken en handelen.
- Tot nu toe zijn we elkaar altijd tegemoetgekomen en hebben we getracht in goede harmonie de zaken af te handelen. Dit moet ook nu geschieden. Niets verhindert ons daartoe. De commissie kan haar rapporten eerst heel rustig geheel afwerken en indienen, om met het totaal ervan te staan of te vallen. Dat is ook te doen gebruikelijk.

In die bespreking is pas naar voren gekomen, dat er nog een **derde rapport** door de comm. in deze zaak zou moeten worden uitgebracht.

Dit was te meer een reden om de stemming uit te stellen. Er werd — met de argumenten genoemd op blz. 5 en 6 van de „Verantwoording” der twaalf synodeleden — sterk op aangedrongen door verschillende sprekers: laat eerst heel de materie in behandeling komen. Eén van de sprekers had zelfs nog geen gelegenheid gehad het tweede deel (over de schorsingsweg) te lezen, omdat hij, soms tot diep in de nacht, bezig was geweest met en in een andere zeer belangrijke zaak. Bovendien waren ook de conclusies van dat tweede deel nog niet geformuleerd.

Er is in die bespreking gezegd: „Willen we nog iets proberen te doen bij de „partijen” in deze twist- en tuchtzaak, dan moeten wij eerst

heel de zaak kunnen overzien." Er is gesproken van de moeite, waarin velen van ons zo zouden komen. En dat er nog geen genoegzame overeenstemming was bereikt over de zeer belangrijke vraag: is deze d.d.W. in Gron.-Z. een zo verharde, grove zondaar, dat hij met schorsing en event. afzetting moet getuchtigd worden?

De kwestie van de **broederschap** is dus wel degelijk gesteld op die donderdagavond.

Wat toen door velen gewenst werd, had naar mijn overtuiging zonder meer moeten **toegestaan** worden. Dat was eenvoudig een kwestie niet alleen van wijsheid, maar ook van broederlijk, kerkelijk handelen.

Voetius heeft voor dat behandelen van „kerkelijke zaken” op „kerkelijke wijze” een paar zeer behartigenswaardige richtlijnen gegeven. Ze komen hier op neer:

1. Dat men zich altijd inspant om degenen die van een ander gevoelen zijn, door telkens en telkens weer herhaalde schriftuurlijke bewijzen en liefdevolle overreding tot instemming te bewegen.

2. Dat men in feitelijke kwesties en in andere zaken, die de uitoefening van regering en tucht betreffen, zeer zeldzaam, ja nauwelijks ooit de weg van een scherpe beschikking inslaat, maar bijna altijd die van accommodatie — zoals men dat noemt (accommodatie is: toegankelijkheid, inschikkelijkheid, aanpassing).

3. Dat in synoden en classes alle dingen zo broederlijk en gemeenschappelijk worden afgehandeld dat er kan gezegd worden dat alle dingen zijn behandeld met deels voorgaande, deels volgende gemene instemming en goedkeuring.

Maar naar deze wijsheid van Voetius die een Schriftuurlijke wijsheid is, is niet gehandeld.

Over het voorstel-Van der Leeden is gestemd — en het werd verworpen met 16-12 stemmen.

Een kleine meerderheid zette door: er moest en zou over de conclusies van het eerste deel gestemd worden!

En dit is, naar onze stellige overtuiging, **niet waarachtig broederlijk meer**. In een waarachtig broederschap dring en dwing je elkander niet op een weg, die niet overzien kan worden.

Een echte en rechte broederschap is niet die, waar een zeer aanzienlijke minderheid zich, door overstemming gedwongen, moet neerleggen bij een meerderheid; maar die, waar de meerderheid de minderheid niet alleen respecteert, maar ook ontziet, tegemoet-komt en haar rechten niet schendt of vertrappt.

Op **VRIJDAG 6 NOVEMBER** is dan dus gestemd — met de bekende uitslag wat de conclusies van het meerderheids-rapport betreft: 14 tegen 13.

Die 13 waren dus niet overtuigd: door ds Van der Ziel is een schorsenswaardige zonde bedreven — zulk een zonde, die de bedrijver voor de wereld eerloos maakt en voor de Kerk schandelijk is; en die per consequentie om z'n verharding in het kwaad naar uitwijzen van het Woord Gods buiten de Kerk en het Koninkrijk Gods gesloten moet worden.

14 - 13: is dit de stem van de hoge Rechter in de hemel?

14 - 13: is dit een duidelijke uitspraak, waarop men **verder** kan bouwen?

Er is telkens weer gevraagd of gezegd: U hebt toch mee-gestemd?

Waarom deed u dat dan, als u overtuigd was: deze zaak is nog niet rijp?

Ik verwijs voor het antwoord op deze vraag naar onze gemeensch. Verantwoording, **blz. 6**. Daar leest men het volgende:

Allereerst dient bedacht te worden dat er van te voren geen beraad onder de 13 tegenstemmers heeft plaatsgevonden; zij handelden niet volgens een tevoren beraamd plan, maar werden **na de stemming** in hun verbijstering naar elkaar toegedreven.

Voor het deelnemen aan de stemming zijn voorts enkele redenen aan te voeren:

Bij onthouding zou kunnen worden geconcludeerd, dat wij op een critiek moment geweigerd zouden hebben aan de arbeid der synode deel te nemen.

Verder moest de mogelijkheid aanwezig geacht worden, dat wanneer uit de stemming zou blijken, dat slechts een zeer kleine meerderheid zich vóór de schorsingswaardigheid van ds. Van der Ziel zou uitspreken, dit zou leiden tot een nieuw beraad, in de overtuiging, dat in een zo ernstige tuchtzaak op deze wijze toch onmogelijk verder gehandeld kon worden.

En op de genoemde vraag kan als tegenvraag gesteld worden: Wanneer nu eens bij deze gedwongen stemming b.v. 13 of 14 of 15 leden zich van stemming hadden onthouden, was dan het voorstel van de meerderheid van Commissie III met 14 of 13 of 12 vóórstemmers toch een wetig besluit van de vergadering? Wat bàat stem-onthouding in zulk een situatie?

Ik wil hier bovendien nog de opmerking maken, dat, wanneer de stemming precies omgekeerd was uitgevallen: 13 tegen 14, wij er niet aan zouden gedacht hebben die 13 vast te spijkieren aan zulk een uitslag. Maar dat wij ook dan er op zouden bestaan hebben éérst de hele

materie met elkander door te spreken.

De praeses greep na deze stemming onmiddellijk naar zijn bijbel en las ps. 123. Daarna hield hij een korte toespraak over de gevallen beslissing, die eindigde met: laten wij nu samen bidden.

Op dat moment sprongen een paar leden der synode van hun stoel; één riep: „Maar praeses, moet dat nu zó?” Zij hadden de vraag aan de orde willen stellen: Wat gaan we nu dóén na zulk een beslissing?

Maar zij kregen de kans niet. Er volgde een hamerslag. En de uitspraak: wij gaan bidden. Opnieuw na dat gebed een hamerslag: de vergadering was geschorst....

Velen waren op dat moment volkomen uit hun evenwicht. Eén der tegenstemmers zei: „Dit is geen doen meer. Ik ga weg.” Ik heb gezegd: „Dat doe je niet. Je hebt hier nog een taak.”

Eén der tegenstemmers heeft als een kind zitten huilen op de galerij der kerk in de middagpauze. Ongeveer acht leden hebben aan de gemeenschappelijke maaltijd geen deel genomen. Zij, die wel hebben aangezet, zaten daar als in een begrafenis-stemming. Br Van Oord en ik hadden het besef: dit loopt uit op een catastrofe in Gron.-Z. en in vele van onze Kerken. Nu behoeft immers geen enkele poging meer gedaan te worden om in Gron.-Z. een oplossing te zoeken. Het z.g.n. „voorgaand oordeel” is er nu van de meeste vergadering der Kerken.

En een oplossing zou te minder mogelijk zijn, omdat de praeses bij de heropening der vergadering om 2 uur zei: over deze beslissing zullen we nog geen mededeling doen, maar a.s. dinsdag zullen we een besluit nemen over de publicatie.

Dan stond het dus vast: **dit gaat door!**

Het is onze stellige overtuiging, dat in een zo ernstige zaak, die de Kerken al lang in beroering had gebracht, een besluit met een dergelijke stem-verhouding genomen, niet acceptabel kan zijn.

Zeker: er is hier één stem meerderheid.

Maar is dat beslissend? Is dat een **geestelijk** hanteren van de K.O.?

Ik citeer hier, wat ds J. Meester schreef in de Kerkbode voor Noord-Holland van 19 dec.:

„Het liefst namen de kerken hare besluiten met **gemeen accoord**”, schreef wijlen ds Joh. Jansen in zijn Korte Verkl. van de K.O., blz. 146 (1923).

Een discussie moest de zaak eigenlijk zo rijp maken en het besluit zó voorbereiden, dat het met **gemeen accoord** genomen kon worden. Waar dit eenparig gevoelen niet bereikt kon worden, werd er bij stemming gevraagd naar wat het gevoelen der meerderheid was — niet om de zaak door het „domme getal” tot een beslissing te brengen. Natuurlijk niet. Zo kàn het niet bij het erdeel des Heeren waar geen mens heerschappij mag voeren, en ook niet een groep mensen — laat ons zeggen: de helft plus één. Neen, de stemming vond plaats om het gevoelen der meerderheid te leren kennen. Gewoonlijk sloot de minderheid zich dan bij de meerderheid aan. Op deze wijze werd dan toch een besluit genomen met **gemeen accoord**. Zo bleef de broederlijke gemeenschap volledig intact.

Maar wanneer de minderheid zich in een bepaalde zaak nu eens niet bij het gevoelen der meerderheid kòn of wilde neerleggen?

Nu, dan kon men geen besluit nemen. Als het een gewichtige zaak was deed men dat ook niet.

Maar dan lopen we toch vast?

Dat kan wel eens! Het is goed om dat dan nuchter te erkennen.

Is dat zo erg? Waarom? Moeten wij, mensen, soms altijd **alles weten** en **alles kunnen** en alles voor elkaar hebben? Dit is een waan, broeders! Juist christenen kunnen hun machteloosheid om uit een zaak uit te komen, erkennen omdat zij afstand hebben gedaan van de hoogheidswaan van de onveranderde, onbekeerde mens, die meent dat hij regeert en dat hij — de mens — soeverein is en alles tot een oplossing kan brengen!”

Wat verder de verschillende malen gehoorde opmerking betreft, dat niet de synode-leden, maar alleen de Kerken hier wel of niet te ratificeren hadden — dit houdt geen steek.

Het betrof hier een z.g.n. „particuliere zaak”, een twistzaak, die een tuchtzaak was geworden, waarvoor de Kerken niet de benodigde bescheiden hebben om er recht over te kunnen oordelen.

Nu de praeses deze stem-verhouding als beslissend had gesteld, stond elk synodelid voor de zeer verantwoordelijke vraag: wat heb ik te doen?

Daarover hebben 12 van de 13 tegenstemmers zich beraden op **MAANDAGAVOND 9 nov.**

Ik teken hier maar meteen bij aan, dat br Van der Spek, die des dingsdags als tertius-afgevaardigde ter synode kwam, zich bij de 12 aansloot en adhaesie betuigde aan hun standpunt.

In die samenkomst van maandagavond 9 nov. is de Verklaring geboren, die op blz. 7 van onze

gemeenschappelijk. Verantwoording is afgedrukt.

Deze Verklaring stelt, dat in de behandeling van de zaak Gron.-Z.-ds Van der Ziel de broederschap niet is betracht en dat door een on-schriftuurlijke hardheid de samenwerking is gefrustreerd. Hier kon niet meer gesproken worden van een waarachtig **kerkelijk** oordelen en handelen.

Men is vooral gevallen over punt 6 van deze Verklaring: „Zij verklaren, dat, tenzij het gevallen besluit wordt teruggenomen, verdere samenwerking in dit synode-verband voor hen niet mogelijk is, omdat de rechtskrenking in dit besluit en de schending van de broederschap in de totstandkoming daarvan, h.i. een aantasting betekent van de kerkelijke normen, die onder ons gelding behoren te hebben en zó de zegen des HEEREN niet kan worden ingeroepen”.

Hier staat **niet**: wij **willen niet** verder samenwerken. Die gedachte is zelfs niet bij ons opgekomen.

Hier staat: zó **kunnen** wij het niet....; het is voor ons niet mogelijk.... En die onmogelijkheid van verder samenwerken kan worden weggenomen als het gevallen besluit wordt teruggenomen.

Dat woordje „tenzij” bedoelt hier geen **eis** te stellen, geen **ultimatum**. Het wijst hier naar de **uitweg** uit de impasse, waarin we ons gekomen zagen. Er is niet méér en niet minder mee bedoeld. En als erbij gezegd wordt: „in dit synode-verband”, dan is hiermee gezegd: hier en zó kunnen we niet verder. En dus **niet**: dat wij de band, die ons in geloven en belijden samenbindt over heel de linie verbroken achten. In dit **vergaderingsverband** kunnen we zó, als er niet éérst een andere weg gezocht en gegaan wordt, niet verder. De kerkelijke gemeenschap, de avondmaalsgemeenschap is hier niet in geding.

Waarom konden wij zó, in dit vergaderingsverband niet verder werken?

Daarover hebben wij reeds het onze gezegd in de gemeensch. Verantwoording, blz. 10: „Vanuit dit voor hun consciëntie verwerpelijk besluit — zij achtten het niet in overeenstemming met Gods Woord — werden zij nu gedwongen **verder** te werken in de zaak Groningen-Z.; op basis van dit besluit verder te spreken en te beraadslagen. Later ook nog bij de behandeling van een derde rapport, waarvan de rapporteur verklaarde, zelf nog niet te weten hoe het worden zou! **Dit is de zaak in geding!**”

Was hier een beslissing gevallen in een **zaak-als-geheel** — dan zouden we hebben kunnen volstaan met een verklaring in de Acta te doen opnemen: wij wensen in geen enkel opzicht verantwoordelijkheid voor de gevallen beslissing te dragen. En we zouden ons met een beroep op art. 31 der K.O. in de kerkelijke weg hebben kunnen begeven om herziening van de beslissing te zoeken. En dan voorts het nog resterende agendum hebben kunnen afwerken. Maar hier was over een **onderdeel** van een zaak beslist, welke beslissing gepubliceerd zou worden.

En met en vanuit **deze beslissing** moest in deze zaak **verder** gehandeld en beslist worden. Die moeite, die nood wil menigeen maar niet zien.

Dit is van te voren reeds gezegd. Er is op gewezen, dat wij zó de weg niet konden overzien. Dat zó ook niet geprobeerd kon worden om nog tot een oplossing van de zaak in Gron.-Z. te komen. Van te voren is gewezen op de kwestie van de zedelijke trouw (blz. 9 van onze Verantwoording).

De beslissing over dat eerste onderdeel lag er: 14-13 stemmen.

Wat er nu ook over het tweede deel besloten zou worden: de door de kerkeraad te Gron.-Z. gevolgde schorsingsweg deugt wèl of hij deugt niet — die éérste beslissing **bleef fungeren, bleef staan**. Dáár kon men zich altijd op blijven beroepen: wij konden in Gron.-Z. toch niet anders: er was en is een grove zonde geconstateerd bij ds Van der Ziel, dat heeft de gen. syn. der Kerken zélf geconstateerd: hij is schorsenswaardig, de gronden voor de schorsing zijn voldoende om hem het ambt te ontnemen. Wij, in Gron.-Z. verkeerden in een nood-situatie en moesten wel zonder hulp van een naburige Kerk of van de classis tot schorsing overgaan.

Het is achterna ook wel duidelijk geworden, dat die eerste uitspraak dáárvoor moest fungeren. Men heeft een nood-situatie aangenomen voor de kerkeraad, al schreef comm. III in haar tweede rapport op blz. 36 met letterlijke woorden: „Daarom concluderen we hier dat er **geen** noodsituatie aanwezig was, die de kerkeraad noopte tot een onverwijld schorsen buiten het door de K.O. (art. 79) geëiste **tweevoudige** vonnis om.”

Ik wil hier graag nog iets meer van zeggen.

Er is beweerd dat het niet recht mogelijk zou geweest zijn over de schorsingsweg en de schorsingsdaad van Gron.-Z. te oordelen zonder dat eerst uitgesproken was, dat ds Van der Ziel schorsenswaardig was.

Deze stelling verwerpen wij.

Haar juistheid had eerst kunnen blijken en moeten bewezen worden na de bespreking van rapport II.

In deze stelling wordt vooruitgegrepen op dat

tweede rapport.

En hier is de fuik opgesteld, waarin wij **zonder discussie** zouden moeten terechtkomen.

Zo zouden wij, bij het begin van de behandeling van deze hele zaak, al dadelijk op een niet-meer-te-veranderen uitgangspunt vastgespijkerd worden.

Er is ook beweerd, dat wij zouden hebben moeten aantonen, dat het na die dagenlange discussie onmogelijk was over de schorsenswaardigheid te oordelen.

Maar zulk een bewering gaat aan de kwestie van de „genoegzame eenparigheid” en het „niet-vastgespijkerd-mogen worden” geheel en al voorbij en is een slag in de lucht.

Verder is voordurend de stelling verkondigd: dat de plaats en de functie van de eerste beslissing in het geheel van de te behandelen zaak eerst later zouden kunnen bepaald worden.

Dit is dan het beste bewijs van de **voorbarigheid** van de eerste beslissing. Wie neemt een besluit, waarvan hij de gevolgen en de functie niet kan overzien? Wie mag daaraan gebonden worden? Doet men zó in de Kerk des HEEREN?

Is dit alles rechtvaardig? Is dit barmhartig? Is dit broederlijk? Kan op zólk werken de goedkeuring rusten van de hoogste Rechter?

Ik heb onder dit alles méér geleden, dan ik in woorden kan uitdrukken....

(Wordt vervolgd)

KERKNIEUWS

Beroepen te Harderyijk: S. Cnossen te Siegerswoude-Friesepalen.

Aangenomen naar Bruchterveld: C. Olij te Ferwerd-Hallum.

Besluit Classis Axel.

De classis Axel van 14 dec. j.l. nam met 9 tegen 2 stemmen het volgende voorstel van ds. A. Kuiper aan:

De classis Axel in buitengewone vergadering bijeen op maandag 14 dec., roept de 12 broeders die zich onttrokken hebben aan de arbeid der Gen. Synode met klem op de door hen gestelde voorwaarde voor verdere samenwerking te laten vallen en hun plaatsen der Generale Synode weer in te nemen, om zo het broederlijk overleg weer mogelijk te maken.

ADRESSEN

De Geref. Kerk te **Vrouwenpolder** is telefonisch bereikbaar onder 01189-484 t.n.v. Dhr. A. de Wolf, Oostkapelseweg No. 81, Serooskerke (W.), welke tevens de preekvoorziening verzorgt. **Hoogkerk**, scriba: Joh. Visser, Mr. P. J. Troelstrastraat 10, Hoogkerk.

Leiden. Het adres van de kerk van Leiden is als volgt gewijzigd: scriba: br. I. van Apeldoorn, Kersenstraat 6, Leiden, tel. 01710-23468; penningmeester van die diaconie: br. A. Smit, Frederik Hendrikplaatsoen 25, Leiderdorp, tel. 01710-33346. Het gironummer van de diaconie is 408497 t.n.v. de penningmeester. Contactadres voor militairen: br. T. Verkade, Brucknerstr. 9, Leiden (Z-W).

Amstelveen, scriba: A. Buijk, Pruimenlaan 10, Amstelveen, telef. 02964-19104.

Het conflict in de synode

De Particuliere Synode van Overijssel-Gelderland heeft donderdag op voorstel van ds. W. Vis van IJsselmuiden de volgende uitspraak gedaan: „De Particuliere Synode van Overijssel-Gelderland was te Enschede bijeen op 22 december 1964, 5 en 7 januari 1965, vanwege het ter Generale Synode te Rotterdam-Delfshaven gerezen conflict.

Zij nam kennis van de vanwege de Generale Synode gezonden „Opening van Zaken”, van de door de twaalf niet meer te Rotterdam vergaderende broeders primi-afgevaardigden gegeven „Verantwoording aan de kerken”, bovendien van onderscheiden ingekomen stukken van classes, kerken en broeders, die op deze zaak betrekking hebben.

Voorts hoorde zij aan de verantwoording van haar primi-afgevaardigden, aan wie zij bovendien nog vele vragen stelde, die door hen werden beantwoord. Ten slotte nam zij kennis van de verantwoording van haar secundi-afgevaardigden, die rekenschap gaven van hun gaan en niet gaan naar de Generale Synode, toen zij werden opgeroepen, nadat het conflict met de primi-afgevaardigden was uitgebroken.

De Particuliere Synode constateert, dat vooral punt 6 van de eerste Verklaring der twaalf ter Generale Synode door de overige leden der Generale Synode een struikelblok werd geacht om tot een broederlijk gesprek te komen, met name de woorden: „dat, tenzij het gevallen besluit wordt teruggenomen, de verdere samenwerking in dit synode-verband voor de twaalf broeders niet mogelijk is.”

Tevens constateert de Particuliere Synode, dat de primi-afgevaardigden uit het ressort Overijssel-Gelderland hebben verklaard, dat zij naderhand niet meer als voorwaarde stelden de terugneming van het besluit, doch dat zij broederlijk overleg wensten over de vraag, hoe verder gehandeld moest worden na de stemming, terwijl hun wil tot eventuele verdere samenwerking ook is gebleken uit het feit, dat zij hun plaatsen in de vergadering van 17 november weer hebben ingenomen.

De Particuliere Synode is van oordeel, dat de primi-afgevaardigden uit ons ressort inderdaad in grote moeite waren geraakt, toen zij meenden niet verder te kunnen werken met en vanuit het genomen besluit (zie Ex. 23 : 2). Toch was de bewuste Verklaring, met name wat betreft punt 6, niet juist gesteld, daar zij hadden kunnen trachten overleg te verkrijgen op andere wijze. Wel had de gehele vergadering der Generale Synode de moeite der broeders en hun consciëntienood ten volle in rekening moeten brengen, daar de apostel Paulus in I Kor. 10 : 28, 29 zegt, dat wij reeds in geringe zaken bepaalde dingen hebben na te laten vanwege de gewetensnood der anderen, ook als wij zelf die gewetensnood niet delen.

Dit vooropstellend, en voorts overtuigd, dat onze primi-afgevaardigden niet anders begeren dan broederlijk overleg, verzoekt de Particuliere Synode hun weer ter Generale Synode te gaan, om dit overleg alsnog te voeren en om te trachten tot overeenstemming te komen over de besluiten, die tijdens hun afwezigheid zijn genomen. Is dit niet mogelijk, dan dienen de primi ervoor te ijveren, dat over deze stand van zaken een gezamenlijke verklaring wordt opgesteld door heel de Generale Synode, waarna de resterende zaken kunnen worden afgehandeld.

Wanneer bovengenoemde weg onbegaanbaar blijkt, kunnen de primi-afgevaardigden zich alsnog beroepen op een voortgezette vergadering van de provisorisch gesloten Particuliere Synode.

Over de wijze van behandeling van de zaak Groningen-Zuid wil de Particuliere Synode nog geen definitief oordeel uitspreken. Wel leeft er bij de Particuliere Synode verontrusting, als een besluit betreffende eventuele openbare grove zonden, waarbij de Generale Synode slechts schorsingsgronden heeft te toetsen na brede discussie genomen wordt met een stemverhouding 14-13, en dit besluit daarna zonder nader overleg als definitief wordt beschouwd.

Broederlijk overleg was hier niet slechts gewenst, maar noodzakelijk geweest. Dat dit besluit werd gezegd met Schriftlezing en gebed (ondanks protest) verdriet de Particuliere Synode. De Particuliere Synode begrijpt niet, dat op 17 november de primi-afgevaardigden uit ons ressort uit de vergadering zijn geleid, dat de synode officieel geopend is buiten hun aanwezigheid, dat een deel der synode doorvergaderde na 17 november, en niet de vergadering schorste om aan de betrokken Particuliere Synoden gelegenheid te geven eventueel hun afgevaardigden aan te vullen.

Na een conflict, dat geleid heeft tot het ontbreken van een belangrijk aantal afgevaardigden doet een synode beter, als zij terugvalt op de zenders en niet rechter is in eigen zaak.

De Particuliere Synode besluit een commissie te benoemen om over deze zaak besprekingen te voeren met het moderamen der Generale Synode, terwijl deze commissie tevens de opdracht ontvangt het geheel van de besluiten, en zo mogelijk de weg voor de primi-afgevaardigden tot het broederlijk overleg ter Generale Synode te effenen.

In afwachting van het rapport van deze commissie wordt de Particuliere Synode provisorisch gesloten.

Tot leden van deze commissie werden benoemd het moderamen der Particuliere Synode (ds. H. Vogel, ds. J. C. Janse en ds. C. G. Bos) en voorts ds. W. Vis en ouderling J. M. Verburg van Zutphen.

Het hierboven vermelde besluit werd genomen met 14 stemmen voor en 10 stemmen tegen. Een voorstel van vier afgevaardigden van de classis Hardenberg, dat een verordening van het heengaan der primi-afgevaardigden inhield, werd met 9 tegen 15 stemmen verworpen. Een voorstel van ouderling Van Helden van Apeldoorn om de afgevaardigden van de Generale Synode terug te roepen, werd met 2 tegen 22 stemmen verworpen.

Na de stemming hebben 9 van de tien tegenstemmers de volgende verklaring afgelegd:

„Ondergetekenden, allen tegenstemmers van het voorstel-ds. W. Vis, verklaren geen enkele verantwoording voor het genomen besluit te kunnen dragen, en verzoeken opneming van deze verklaring in de acta.” Deze verklaring was ondertekend door ouderling De Beer, ds. M. K. Drost, ouderling Hekert, ds. R. Houwen, ouderling K. Kuizenga, ds. J. G. Meijer, ouderling Van Pijkeren, ouderling Venema en ds. D. Zemel. De tiende tegenstemmer tegen het voorstel-ds. Vis was ds. G. Vogel.

Inhoud „Opbouw”

De enge man in de enge kluis	J. v. A.
Kerkelijk Leven	G. V.
Te Berde	A.
Ze hebben elkaar gevonden!	J. M.
Om de vrede van Jeruzalem	H. V.
Kerknieuws	

Tekst van de oordelen en besluiten van de P.S. van Noord-Holland.

De Buitengewone Particuliere Synode van de kerken in het ressort Noord-Holland op 29 december 1964 en 9 en 11 januari 1965 te IJmuiden in vergadering bijeen,

heeft kennis genomen van het schrijven van de Generale Synode van Rotterdam-Delfshaven d.d. 21 november 1964 en van het schrijven d.d. 11 december 1964, hierna aangeduid als „Opening van zaken I en II” en van de „Verantwoording” der twaalf broeders, Dr R. H. Bremmer e.a.

Tevens heeft zij gehoord de mededelingen van de afgevaardigden van Noord-Holland, die aan den arbeid der Generale Synode voor korter of langer tijd hebben deelgenomen.

De Particuliere Synode heeft geconstateerd, dat drie afgevaardigden van de kerken uit haar ressort met op één na al de broeders, die op 6 november 1964 ter Generale Synode de grootst mogelijke minderheid vormden bij een genomen beslissing met de stemverhouding 14-13 over de schorsingswaardigheid van Ds A. v. d. Ziel, aldaar op 10 november 1964 in een Verklaring hun consciëntie-nood hebben kenbaar gemaakt om zich aan de genoemde beslissing te conformeren.

Deze afgevaardigden hebben tevens met grote aandrang gevraagd om het gevallen besluit terug te nemen om het hun aldus mogelijk te maken op de Generale Synode overeenkomstig hun mandaat zitting te blijven nemen, aangezien, naar zij verklaarden „tenzij het gevallen besluit wordt teruggenomen, verdere samenwerking in dit synodeverband voor hen niet mogelijk is, omdat de rechtskrenking in dit besluit en de schending van de broederschap in de totstandkoming daarvan, h.i. een aantasting betekent van de kerkelijke normen, die onder ons gelding behoren te hebben en zó de zegen des Heeren niet kan worden ingeroepen.”

De Particuliere Synode heeft geconstateerd, dat deze Verklaring door een Nadere Verklaring d.d. 17 november 1964 is gevolgd, waarin het dringende verzoek tot terugneming van het besluit de volgende modulatie verkreeg, dat de twaalf broeders bereid waren met de overige leden der Synode „verder te werken en de vastgelopen wagen weer op gang te brengen, maar dan zullen wij naar onze vaste overtuiging samen terug moeten tot het broederlijk overleg, dat is voor wat de feiten betreft het punt van de gewraakte besluitneming, opdat definitieve besluiten kunnen genomen worden, die door een duidelijke meerderheid gedragen worden.”

De Particuliere Synode heeft verder geconstateerd, dat de Generale Synode tegenover de twaalf broeders op 17 november 1964 verklaard heeft: „dat zij zich niet gerechtigd mag achten om op grond van uw Verklaring en uw Nadere Verklaring op het eenmaal wettig genomen besluit terug te komen of het van karakter te doen veranderen.”

De Particuliere Synode is hierover van oordeel, dat de Generale Synode zich wel gerechtigd had mogen weten om aan het verzoek van de broeders te voldoen.

Wel heeft de Particuliere Synode er begrip voor, dat het argument van de schending van de broederschap de Generale Synode niet zó kon aanspreken als gewenst werd, nu de twaalf broeders zelf vrijwillig aan de stemming hadden deelgenomen. Niettemin is zij van oordeel, dat de Generale Synode in de erkenning van de in de weg der stemming metterdaad ontstane en na de stemming ook bekend gemaakte nood bij de twaalf broeders, waardoor zij naar eigen geweten niet verder konden in de behandeling van de zaak Ds v. d. Ziel, het besluit tenminste niet-definitief had behoren te verklaren. Zulks opdat zo de gehele behandeling van de volledige zaak Ds v. d. Ziel door alle leden van de Synode doorgang had kunnen vinden. Om ten slotte tot **beraad** over definitieve besluitvorming te komen. Zulks overeenkomstig een oud gebruik bij stemmingen in kerkelijke vergaderingen, waarbij men tweërlei stemming kende. Die ter peiling van het meerderheidsgevoelen en vervolgens, zo mogelijk, die tot het definitief maken van het meerderheidsgevoelen in eenparigheid.

De Particuliere Synode heeft ook geconstateerd, dat de twaalf broeders op overleg hebben aangedrongen met betrekking tot wat voor hun het struikelblok vormde in de verdere behandeling van de zaak Ds v. d. Ziel. Zulks vanuit het door hen blijvend gehandhaafde gezichtspunt, dat het hen onmogelijk was met en vanuit het genomen besluit, dat zij volstrekt afwezen als niet in overeenstemming met Gods Woord, verder te werken.

Dit blijkt uit de Nadere Verklaring I: „Wij moeten terug tot het **broederlijk overleg**, dat is voor wat de feiten betreft het punt van de besluitneming, opdat **definitieve** besluiten kunnen genomen worden.”

Dit blijkt ook uit de Nadere Verklaring II: „Wij achten het genomen besluit niet in overeen met Gods Woord en verkeren daarom in de **onmogelijkheid verder te werken met en vanuit zulk een besluit**”. „Daarom zal **broederlijk overleg** t.o.v. deze punten noodzakelijk zijn”.

Voorts heeft de Particuliere Synode geconstateerd, dat de Generale Synode evenzeer tot overleg bereid was, doch zulks alleen mogelijk achtte als de twaalf broeders hun Verklaring, met name punt 6 ervan over de terugname van het besluit als voorwaarde, terugnamen.

Dit blijkt uit Opening van zaken II: „... dat onderscheiden sprekers op woensdag 11 november meer dan één weg hebben aangewezen, die de broeders konden volgen om aandacht voor hun bezwaren te vragen en **overleg** te zoeken.... Eén van deze wegen was **overleg binnen synodeverband**”. „Zolang zij echter hun Verklaring handhaafden, met name het zesde punt, werd **broederlijk overleg onmogelijk** gemaakt” (pag. 3).

„Een vraagstelling als nu in de Verantwoording te lezen is (pag. 16/17) heeft noch in de Nadere Verklaring plaats kunnen vinden, omdat zulke vraagstelling alleen zin heeft, wanneer de vergadering wordt vrijgelaten om **werkelijk overleg** te plegen. **De Verklaring dwong** echter de Synode, in een door de broeders gewilde richting” (pag. 3).

Eindelijk heeft de Particuliere Synode geconstateerd, dat de Generale Synode tenslotte tot een laatste verklaring aan het adres van de twaalf broeders gekomen is, waarin zij stelde: „De synode heeft tot taak de arbeid haar door de kerken opgedragen voort te zetten. Dit zal dus moeten gebeuren zonder deze broeders. Dit laatste ligt geheel voor hun verantwoordelijkheid”.

De Generale Synode liet aan deze uitspraak de constatering voorafgaan: „dat de eerste verklaring gehandhaafd is, een- en andermaal, in haar geheel, speciaal ook wat betreft de mededeling, dat verdere samenwerking in dit synodeverband voor de broeders niet mogelijk is.”

De Particuliere Synode is hierover van oordeel, dat de Generale Synode met deze laatste verklaring een geheel verkeerde weg is ingeslagen.

De Generale Synode had behoren te verklaren, dat terzake van de gezamenlijke verdere afhandeling van de zaak Ds v. d. Ziel, de Synode in een volslagen impasse was geraakt, zowel wat de wegen betreft, die tot een gezamenlijke afhandeling konden leiden, als wat het overleg over de mogelijk te bewandelen wegen aangaat. Zulks gezien de duidelijk uitgesproken en elkaar uitsluitende standpunten ten aanzien van beide zaken ter Synode.

Diens volgens had de Generale Synode de afhandeling van de zaak Ds v. d. Ziel moeten opschorten, totdat de 12 broeders, die meenden bij handhaving van het besluit, niet verder in deze zaak te kunnen werken, zich met hun lastgeefsters hadden verstaan over de door hen ingenomen positie ter Synode.

Voorts had de Generale Synode de twaalf broeders moeten vragen of zij bereid waren met de overige leden der Synode de nog resterende zaken te behandelen. Zo niet, of zij dan bereid waren om hun secundi hun plaatsen te doen innemen om de overige zaken af te doen. Indien ook deze bereidheid niet aanwezig was gebleken, had de Synode vanuit de onmogelijkheid om verder te arbeiden haar arbeid voorlopig geheel moeten opschorten. In afwachting van het oordeel der kerken over de ingenomen positie der twaalf broeders als haar afgevaardigden.

Thans echter heeft de Generale Synode door met haar arbeid gewoon door te gaan, ook en vooral met de zaak Ds v. d. Ziel, de werkelijkheid van het conflict in haar midden genegeerd.

Zij is als rechter in eigen zaak gaan optreden. Gelijk ook blijkt uit haar spreken over „de zaak in geding” als „namelijk het onwettig heengaan” van de twaalf broeders, hetwelk „een nauwgezet beleid” vereiste, in het bijzonder van de praeses (Opening van zaken II, pag. 3 en 4).

Door deze weg in te slaan heeft de Generale Synode de broederschap der samenlevende kerken, zoals die in haar vergadering door middel van afgevaardigden tot uiting komt, gering geacht.

De Particuliere Synode heeft tenslotte overwogen, dat alles gedaan moet worden om te verhinderen, dat het conflict ter Synode en het kwaad van de heerschappijvoering door de Synode de kerken in onrust houden.

De Particuliere Synode besluit daarom:

1. Te pogen de Synode bijeen te brengen in de samenstelling op het moment der gewraakte besluitneming, opdat door de aldus samengestelde Synode langs de door de Particuliere Synode gewezen weg de zaak Ds v. d. Ziel wordt afgehandeld. Zulks met terzijdestelling van de afhandeling van de zaak Ds v. d. Ziel door de Generale Synode in een andere samenstelling.
2. Een commissie te benoemen om de oordelen en besluiten der Particuliere Synode persoonlijk de Generale Synode mede te delen en deze te bewegen de daarin aangewezen weg te gaan.
3. De afgevaardigden naar de Generale Synode te bevelen niet eerder ter Synode te gaan ter afhandeling van enige andere overgebleven zaak, dan nadat de Synode erin bewilligd heeft de door de Particuliere Synode gewezen weg in de zaak Ds v. d. Ziel te gaan.
4. Terzake van de besluiten door de Generale Synode genomen na 17 november 1964 de kerken te adviseren, ondanks de verkeerde weg, waarop deze besluiten tot stand gekomen zijn, van waarde te houden, wat naar Schrift, Belijdenis en K.O. van waarde te houden is.
5. Van de besluiten der Particuliere Synode kennis te geven aan:
 - a. haar afgevaardigden naar de Generale Synode te Rotterdam-Delfshaven met hun secundi en tertii.
 - b. degenen, die zich over de onderhavige materie tot deze Particuliere Synode gewend hebben.
 - c. de zusterkerken in de overige Particuliere Synodale ressorten.

Zij heeft namelijk in haar bejegening der twaalf broeders, door zonder hen verder te vergaderen, nagelaten aan de kerken de ruimte te geven om zich met een ernstige conflictsituatie op haar meeste vergadering bezig te houden en tot een Christelijke oplossing te brengen.

Zo is de Generale Synode van Rotterdam-Delfshaven gevallen in het kwaad van heerschappijvoering over de kerken.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS

1965?

De vraag, welke wij ons op de grens van 1964 stellen is: zal God het ons in 1965 doen gelukken? Zal het in dit jaar duidelijk worden of het tehuis er spoedig zal komen? Vandaag is er nog veel onzeker. De vraag wordt wel eens gesteld: wie is er toch tegen ons? Deze onzekerheid doet het bestuur echter niet in slapheid nederzitten. Reeds voor de eerste maand van 1965 staan nieuwe initiatieven op stapel. Een gesprek op het hoogste niveau wordt voorbereid.

Bij dit alles is ons vertrouwen op de Here. Wij mogen het de dichter van psalm 102 nazeggen:

„De kinderen uwer knechten zullen veilig wonen, hun nageslacht zal voor uw aangezicht blijven bestaan.”

Wij vertrouwen, dat U deze zekerheid met ons zult delen en met ons zult volharden in het volvoeren van de actie, welke we gezamenlijk zijn begonnen. De actie voor **een eigen kindertehuis. Bemoeidigend.**

De actie heeft de bij de aanvang van 1964 bij mij levende verwachtingen verre overtroffen. Ook de laatste verantwoording van dit jaar is daarvan weer een bewijs.

Concludeer zelf.

„Collecte van jaarvergadering Jeugdver. te Emmeloord”, f 34,50; „Uit dankbaarheid. Er volgt 1965 meer”, f 10,—; Nog een laatste steentje vóór het einde van het jaar”, f 20,—; Gereformeerde Kerk Zwolle „diverse giften”, f 22,50; „Gift ter gelegenheid van het huwelijk”, f 25,—; „Antwoord '64 (Kan nog net; en ook nu pas omdat er eerder nog niets was) 10% eerste maandsalaris”, f 44,29; „bruidspaar”, f 25,—; „Een extraatje voor het tehuis”, f 300,—; „Gift jaarwisseling '64-'65”, f 10,—; „Gift voor kinderbewerking”, f 1.000,—; „eenmalige bijdrage”, f 150,—; „de helft van mij en de helft van de insp. van belastingen”, f 200,—; „Ook in Zwitserland vergeten ze u niet. Dit geld (Zw. frs. 100,—) is afkomstig van een broeder daar uit Zürich”, f 83,20; „collecte gehouden op de gezamenlijke Kerstavond van de Geref. V.V. „Door onderzoek tot Kennis” en van de naaikrans „Tryfosa”, Leerdam”, f 25,—; Verder nog de volgende giften: 2 van f 2,50; 8 van f 5,—; 1 van f 7,—; 9 van f 10,—; 1 van f 20,—; 5 van f 25,—; 1 van f 30,—; 2 van f 40,—; 3 van f 50,— en 1 van f 100,—.

Verantwoording:

Over de laatste periode ontvangen van

de kerken	f 3.352,63
particulieren	f 2.603,99

Giften en collecten (onder vermelding van „voor het tehuis”) ontvangen wij gaarne op postrekening nr. 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

Verschenen:

„EENVOUDIG VERHAAL

van het gebeurde op en rondom de synode van Delfshaven in de zaak Groningen Zuid”

door G. v. d. Leeden,

ouderling van de Geref. kerk te Schiedam en afgevaardigde van de P.S. Zuid-Holland 1964.

Verkrijgbaar door storting en of overschrijving van f 1,— op giro no. 534103 t.n.v. A. de Blois te Schiedam.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

VRIJE UNIVERSITEIT

Bij de Sectie Administratie der Centrale Personeelsdienst kan op korte termijn worden geplaatst een

ambitieuze assistente

Vereist worden:

- △ MULO diploma
- △ type diploma
- △ grote mate van accuratesse
- △ leeftijd tussen 19-26 jaar
- △ pos. Chr. beginselen

Sollicitaties vermeldende godsdienst, leeftijd, opleiding en ervaring te richten aan de Centrale Personeelsdienst der Vrije Universiteit, Tesselshadestraat 18, Amsterdam-W.